

Како си ми? - трета студентска филолошка конференција

1.4.2017

Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје

Сала за седници

10:00 - 10:30 - Отворање на конференцијата и промоција на зборникот на трудови од првите две конференции *Како си ми?* (2015 и 2016)

10:30 - 11:45 - Прва сесија излагања

1. **Исток Улчар** - Трите македонски препева на Гинзберговиот „Виј“
2. **Мартина Јанеска** - „Хаклбери Фин“ - расистичка или не?
3. **Александра Лазороска и Ајнур Касо** - Пророчките способности на детските ликови во „Девет приказни“ на Џ. Д. Селинџер
4. **Фросина Крушкарговска** - Женското тело во „Приказната на робинката“ од Маргарет Атвуд
5. **Моника Стојановска** - Одново раѓање преку пишувањето: Женското писмо во романот „Жена“ од Сибила Алерамо

11:45 – 12:00 - Пауза

12:00 – 13:00 - Втора сесија излагања

1. **Христина Видевска и Елена Стојковска** - Јазичното влијание од српскиот јазик во лексиката и синтаксата на македонскиот јазик
2. **Мимоза Целевска** - Перцепцијата и трансфонемизацијата на англискиот вокал /ə/ од страна на македонските изучувачи на англискиот јазик
3. **Александра Стеваноска** - Дали модерната технологија може да го замени живиот преведувач?
4. **Лилјана Белакапоска** – Очекувани проблеми со планирањето на наставата при првото вработување на студентите по англиски јазик

13:00 - 14:00 - Пауза за ручек

14:00 - 14:45 - Трета сесија излагања

1. **Методи Ефремов** - Употребата на „извини“- теоретски и практични употреби во секојдневната јазична комуникација
2. **Ангел Димитриевски** - Употреба на креативни зборовни конструкции во медиумите како чекор кон инклузија на лицата со попреченост
3. **Дејан Пејовски** - Неколку збора за електротехниката во разговорниот јазик

14:45 - 15:00 - Пауза

15:00 - 16:00 - Четврта сесија излагања

1. **Викторија Блажеска** - Erlikönig: царот на вилите од Гете до Рамштајн
2. **Марија Воданова и Марија Ангеловска** - Метаморфозата на Шекспир во музика и филм
3. **Мања Величковска** - Уметничките постапки и очудената семантика на домот во поезијата на Методиј Златанов („Тенебрае“, 2016) и Лидија Димковска („Црно на бело“, 2016)
4. **Ведран Диздаревиќ** - Теоријата на романот во есеистиката на Милан Кундера

16:00 - 16:15 - Затворање на конференцијата

Трите македонски препева на Гинзберговиот „Виј“

Излагањето е компаративна анализа на споменатите препеви на една од најпознатите стиховни творби на овој модерен американски поет. Вниманието ќе се обрне на трите различни збора со кој е преведен насловот на делото, на елементите во кои препевите содржински му се доближуваат до оригиналот, како и на оние во кои препевот ѝ дава нова димензија на творбата. Воедно ќе се осврнеме и на успешноста на поетските сензибилитети да ги доловат културните и општествените референци и јазикот/сленгот на средината на 20 век во САД и во светот; и на ритмиката и мелодијата кои авторот сакал да ги направи блиски со оние од музичкиот џез-правец би-бап. Ќе се зборува и за тоа како времето во кое секој македонски препев е објавуван поединечно влијаело на него, во смисла: во која мера и на кој начин препејувачите ги цензурирале вулгарните изрази кои се проткаени низ оригиналниот текст, а би се задржале кратко и на оригинално цензурираниот збор (кај Гинзберг прикажан со ѕвездички) и как осо него се справиле нашите препејувачи.

„Хаклбери Фин“ – расистичка или не?

„Хаклбери Фин“ на американскиот автор Марк Твен е книга која го поларизира американското општество веќе 133 години. Низ годините често била забранувана и повлекувана од полиците. Како главни причини за ова најчесто се наведуваат вулгарниот јазик и начинот на кој се третира расата во романот. Овој труд ќе ги разгледа причините зад различните гледишта на критичарите, покажувајќи дека овој роман може да се толкува на многу различни начини, и преку примери од романот ќе се обиде да ги направи нивните тези посликовити. Критичарите кои ќе бидат разгледани се: Ерл Ф. Бриден, кој зборува за илустрациите во книгата од страна на Едвард Виндзор Кимбл; Т.С. Елиот, кој ја смета книгата за убедлив приказ на ропството; Џејн Смајли, која зборува за подлабокиот, посуптилен расизам во романот; Дејвид Л. Смит, кој ја изложува тезата за американскиот расен дискурс; контроверзната Сали Фишер Кинг, која смета дека гласот на Хак е всушност глас на црно момче, и легендарната американска писателка Тони Морисон.

Пророчките способности на детските ликови во „Девет приказни“ на Џ. Д. Селинџер

Предмет на ова излагање се детските ликови Есме и Сибил во два раскази од збирката „Девет приказни“ на Џером Селинџер и нивна анализа во насока на наведената теза. Детските ликови се суштинска компонента во творечкиот опус на Селинџер што значи и дека најчесто тие се причинители на пресвртот и носители на промените во расказите. Нашиот пристап кон анализата на Есме и Сибил е од една поинаква перспектива. Имено, ќе се сосредоточиме на пророчките способности на овие необични деца, односно на ситуациите во кои тие доаѓаат до израз. И Сибил и Есме на еден необичен и сосема несвесен начин умеат да продрат до емоциите и психата на главните протагонисти од расказите - Симор и Полковникот Икс. По интеракцијата со Сибил и Есме, возрасните ликови веќе не се исти како претходно, еден дел од нив е засекогаш променет, а од нивното моментално „просветлување“ зависи и текот на нивниот натамошен живот. Поради неверојатните набљудувачки способности, како и поради развиеното чувство на емпатија, Есме и Сибил се издвојуваат како необични детски ликови, а ние сметаме дека воопшто не е погрешно туку сосема е оправдано тие да се сметаат и да се анализираат како деца-пророци.

Клучни зборови: Селинџер, деца, пророчки способности, посттравматски стрес

Женското тело во „Приказната на робинката“ од Маргарет Атвуд

„Приказната на робинката“ е дистописки роман кој ги истражува состојбите на жените во подреденост и различните начини на кои тие се здобиваат со моќ за спротивставување на авторитетите. Во тоталитарното општество на Атвуд жените се лишени од сите права, нивната индивидуалност е укината и сведени се на својата биолошка репродуктивна функција. Во првиот дел од овој труд ќе се обидеме да го откриеме начинот на кој реалните општествени состојби кои биле мотивација на авторката се преведени во романот. Ќе воспоставиме релации со социолошките теории кои се во основата на фиктивниот свет, особено размислувањата на Мишел Фуко за создавањето покорни тела и оние на Симон де Бувоар за улогата на жената во општеството. Вториот дел од овој труд ќе претставува анализа на начинот на кој протагонистката во романот го доживува сопственото тело и начинот на кој нејзината перцепција се трансформира со засилувањето на свеста за својата индивидуалност. Притоа, ќе ги разгледаме книжевните постапки употребени за сликање на женското тело како област за потчинување и надворешна конструкција и како област за давање отпор и креирање на индивидуалност.

Клучни зборови: дистопија, феминизам, пол, тело, моќ, јазик

Одново раѓање преку пишувањето: Женското писмо во романот „Жена“ од Сибила
Алерамо

Низ историјата жените имале помала (или воопшто немале) шанса за општествено експонирање и меморирање во канонот на книжевноста. Во Италија истакнато е името на Сибила Алерамо, која во раната 1916 година во романот „Жена“ вметнува субверзивни теми во тогаш конзервативната католичка Италија.

„Жена“ е парадигматски пример за ослободувачкиот чин на пишувањето во патријархалното општество. Оттука, во нашето излагање ќе се потпреме врз митскиот образец **раѓање – смрт – повторно раѓање** (или во нашиот случај: раѓање како Рина Фачо – смрт – раѓање на (писателката) Сибила Алерамо), за да го претставиме процесот на кршењето на оковите на едно потиснато и засрамено раскажувачко (женско) „јас“ во почетоците на XX век во Италија.

Така, женското писмо ќе се разгледува како еден вид политички бунт. Тоа не е посебен јазик, туку надминување на веќепостоечката догма - машката. Значи, женското писмо по својата природа е надминувачки чин, а не структурирачки. Преку овој субверзивен чин на пишувањето, сведочиме за постепеното создавање на еден феминистички субјект кој внатрешниот, интимен и потиснуван глас го претвора во силен политички крик кон општеството.

Јазичното влијание од српскиот јазик во лексиката и синтаксата на македонскиот јазик

Во македонскиот литературен јазик има различни влијанија. Некои од тие влијанија се прифатени, но некои не се дел од нормата. И покрај тоа што имаме замена за зборови и конструкции што не се прифатени, некои постојано користат лексика и конструкции што не се вклучени во стандардниот македонски јазик и со самото тоа имаме несвесно уништување на граматичкиот систем на македонскиот јазик.

Во најголемиот дел од случаите погрешната употреба е резултат на српското влијание. Многу често се случува да слушнеме форми како: *било каде, било што, има за цел* и сл., употреба на сврзниците: *него, чим, така да* и др. Исто така, некои зборови преведени од српскиот јазик се употребуваат кај нас со погрешно значење. Таква е употребата на глаголите: *смета, прати, следи* и многу други. Многу е важно да се разграничи употребата на прилогот за време *после* и предлогот *по*. Прифаќаме готови модели од српскиот јазик што не можат да се приспособат на нормата на македонскиот јазик.

Целта на ова излагање е да се посочат грешките кои се провлекуваат не само во разговорниот стил туку и во другите функционални стилови. Во ова излагање акцент ставаме на јазичните грешки што се застапени во секојдневната јазична комуникација, а говорителите на македонскиот јазик, поради блискоста со српскиот јазик, не се ни свесни за низата некоректности што ги употребуваат мислејќи дека се дел од нашиот јазичен стандард. Нашата цел е воочување на овие грешки и нивна корекција во секојдневната комуникација.

Перцепцијата и трансфонемизацијата на англискиот вокал /ə/ од страна на
македонските изучувачи на англискиот јазик

Примарна цел на ова истражување е да се утврди како македонските изучувачи на англискиот јазик го перципираат и трансфонемизираат англискиот вокал /ə/ кога не се изложени на ортографијата на заемките. Мотивот за ова истражување произлегува од постојаниот контакт со најразлични адаптации на /ə/ во македонскиот јазик кои најчесто се според ортографијата на заемките. Една од главните причини за ваквиот третман на /ə/ е неговиот напдно различен статус во англискиот и во македонскиот јазик. Податоците од истражувањето покажуваат дека трансфонемизацијата на вокалот е неконзистентна кога на изучувачите не им се познати зборовите и нивната ортографија. Еден вокал кој се издвојува во процесот на адаптација е македонската самогласка „а“, која е најчесто употребувана како замена на /ə/, особено ако се наоѓа во финална позиција. За подобра јасност и разбирливост на обработката на податоците дефинирани и објаснети се следниве поими: усвојување и перцепција на гласовите од вториот јазик, англискиот вокал /ə/, карактеристики на македонските вокали, статусот на /ə/ во македонскиот јазик, адаптација на странски имиња и заемки и трансфонемизација.

Клучни зборови: усвојување на гласови, перцепција, трансфонемизација, адаптација

Дали модерната технологија може да го замени живиот преведувач?

Со сè поголемиот напредок на модерната технологија, се поставува прашањето дали таа може да го замени човекот и дали само факторот време претставува пречка за остварување на таа цел. Во ова излагање, предмет на истражување ќе биде машината како преведувач, дали таа претставува реалност или само фикција, и нејзината можност за „имитирање“ на неминовните сегменти и елементи кои се застапени кај живиот преведувач. Исто така, ќе се разгледа колку такви програми и софтвери постојат, како тие се користат, колку се достапни и кои се предизвиците, како што се распознавањето на контекстот, успешната примена на граматичките правила со цел да се запази автентичноста на изворниот превод, недостигот на соодветни реченични еквиваленти при трансферот од еден во друг јазик, избегнувањето на буквален превод во интерес на контекстот и други слични проблеми за кои живиот преведувач бара јазични решенија. Во ова време машината е сè уште само непогрешлив сметач и од јазичен аспект може да претставува само софтверско решение за поедноставни искази.

Клучни зборови: модерна технологија, машинско преведување, јазичен трансфер, преводна еквиваленција

Очекувани проблеми со планирањето на наставата при првото вработување на студентите по англиски јазик

Во трудот се презентираат мислења на студентите по англиски јазик од завршните студиски години за евентуалните тешкотии при планирањето на наставата кои ги очекуваат по првото вработување. Во теоретскиот дел од трудот се елаборираат дидактичките основи на планирањето на наставата и застапеноста на педагошките компоненти во студиските програми за образование на наставници по англиски јазик во Република Македонија. Во емпирискиот дел на истражувањето се презентира методологијата и резултатите од анкетањето на студентите. Резултатите покажуваат мала застапеност на педагошките дисциплини и различен вид потенцијални проблеми од дидактичка природа со кои студентите очекуваат да се соочат при своето прво вработување.

Клучни зборови: планирање на настава, дидактички основи, педагошки компоненти, анкетање, педагошки дисциплини

Употребата на „извини“ - теоретски и практични употреби во секојдневната јазична комуникација

Целта на истражувањето е да се посочат различните употреби на зборот „извини“ во македонскиот јазик од гледна точка на теоријата на говорни чинови развиена од Остин и подоцна променета и доработена од Серл и други лингвисти. Преку неа ќе разликуваме какво значење и ефект има „извини“ во одредени ситуации, а и какви се односот и мотивацијата на луѓето во комуникацискиот чин. Понатаму, различните употреби ќе бидат категоризирани според таксономијата на Остин и таа на Серл, при што ќе се споредат за да се види како нивните системи се разликуваат и како употребите на „извини“ се вклопуваат (или не) во нив.

Втората цел е да се дојде до заклучок колку се користат употребите на „извини“, свесно и несвесно во секојдневната јазична комуникација. Ова ќе биде постигнато преку анкета со испитаници од разни возрасни групи, со што ќе се определат факторите кои влијаат на тоа како и колку ги користат различните употреби.

Клучни зборови: извини, теорија на говорни чинови, Остин, Серл, социолингвистика, прагматика

Употреба на креативни зборовни конструкции во медиумите како чекор кон инклузија на лицата со попреченост

Ова излагање ќе даде детален осврт на важноста на користењето на коректните и прецизни јазични конструкции како важен дел од процесот на инклузија на лицата со попреченост.

Во текот на излагањето ќе се анализираат постојните зборовни конструкции за лицата со попреченост (инвалид, хендикепиран, слеп, глум...) и како тие влијаат врз емоционалната, општествената, па дури и здравствената состојба на овие лица.

Исто така, ќе се дадат и примери за креативно освежување на јазичните конструкции што се однесуваат на оваа група луѓе и предлози за заменување на постојните термини со нови и поинклузивни (пример: замена на „лица со посебни потреби“ со „лица со посебни способности“). Во оваа насока ќе се дадат и релевантни примери за вакви креативни подвизи во други јазици, со особен нагласок на англиските зборовни конструкции.

Последниот дел од излагањето ќе го истакне капацитетот на медиумските работници и новинари при известувањето на теми поврзани со попреченоста и како медиумските содржини дејствуваат при сензибилизирањето на примателите на медиумските информации.

Неколку збора за електротехниката во разговорниот јазик

Електротехниката како научна дисциплина со својата лексика одамна навлегла во македонскиот јазик носејќи ги со себе поимите коишто можеби и не се во духот на јазикот, но заживеале во неговите стандардни и, уште повеќе, нестандартни пројави. Често се случува таквите изрази да добијат контекстуални значења што не се целосно соодветни на толкувањата на електротехничките појави од физички аспект. Во овој труд ќе биде направена анализа на примери од разговорниот јазик во кои се забележува разлика помеѓу нивната вообичаена секојдневна употреба и научното восприемање од друга страна. Тука во прв ред спаѓаат изразите: „плаќам сметка за струја“ наспроти „сметка за енергија“, „денеска два часа немаше струја“ наспроти „немаше напон“, сè до разликите помеѓу сијалица и светилка. Трудот има цел да укаже на ваквите несовпаѓања и да поттикне подлабоко размислување за начините за нивна корекција.

Клучни зборови: нестандартен јазик, електротехника, научна терминологија

Erlkönig: царот на вилите од Гете до Рамштајн

Ова излагање претствува преглед на легендата за царот на вилите (*Erlkönig*) преку споредба помеѓу истоимената балада од Гете и песната „Далај Лама“ од Рамштајн. По краткиот преглед на изворот на материјалот од европската митологија воопшто, и конкретно од данската народна поезија преку препевот на Хердер кој му служел како извор и инспирација на Гете, предмет на излагањето ќе биде формална и содржинска споредба на двата централни текста. Треба да се напомене дека песната од Рамштајн ќе биде анализирана како книжевен текст независен од контекстот на музичкиот аранжман и инструменталната придружба. Целта на истражувањето е да се следи патот на легендата, нејзината трансформација и осовременување, како и описот на кралот на вилите и неговата улога врз трагичноста на случката. Претпоставката е дека додека Гете, во духот на своето време кое негувало култ кон народната поезија, се нафатил да ја преоблече легендата во книжевно руво без ниту да го зголеми, ниту да го намали ефектот на заведувањето, искушувањето и нападот од страна на натприродното суштество, кај Рамштајн нагласокот е врз шок-ефектот каде што главниот антагонист веќе не е натприродното суштество, туку самиот човек, што ја зголемува трагичноста на текстот.

Метаморфозата на Шекспир во музика и филм

Дури и 400 години по неговата смрт, Шекспир продолжува да служи како инспирација за нови уметнички дела. Контроверзните теми како што се родовата и етничката нееднаквост, односот на моќта и власта и сличните што тој ги обработува во неговите дела сè уште се актуелни во современото општество. Па така, голем број уметници прават деконструкција на Шекспир во своите дела, додека други едноставно ги адаптираат во денешен контекст.

Нашата цел беше да пронајдеме неколку примери на филмови, серии и песни каде што Шекспир метаморфозира во различни медиуми. Она што за нас беше изненадувачки е дека во одредени моменти кај некои дела може да се најдат и директни цитати.

Еден таков пример е анимираниот филм „Кралот лав“ кој се темели врз „Хамлет“. Понатаму, од сериите ја издвоивме „Западен свет“ (Westworld) чие дејство е сместено во иднината, но темите од Шекспировото време се сè уште актуелни. Освен тоа, дури и најславните музичари од повеќе жанрови вклучуваат алузии на Шекспир, почнувајќи од постари рок-групи како Ајрон Мејден и Металика, па сè до денешните популарни артисти како Арктик Манкис и Тејлор Свифт.

Она што е важно за нас е дека Шекспир е присутен во нашите животи уште од најраното детство. Иако многу луѓе не се свесни за тоа, тој живеел, живее и ќе живее во многу познати дела и ќе продолжи да биде сеприсутен.

Клучни зборови: Шекспир, метаморфоза, филм, музика, серии, цитати

Уметничките постапки и очудената семантика на домот во поезијата на Методиј
Златанов („Tenebrae“, 2016) и Лидија Димковска („Црно на бело“, 2016)

Целта на овој труд е да ги истражи современите уметнички постапки во поезијата на Методиј Златанов и Лидија Димковска и преку нив да ги проблематизира термините пост-постмодернизам и пост-литература. Со теоретска поткрепа, во текстот се проследува одделувањето на пост-поезијата од постмодернистичкиот манир на осврнување кон традицијата и нејзиното стоење врз границите. Се оголуваат минус постапките и преку нив се објаснува акумулацијата на уметничкото и неуметничкото знаење во поезијата. Оттаму, преку примери кои се фокусираат врз поливалентните или полифоничните лирски субјекти, интерпретативно се објаснува и нивното фрагментирање. Тоа е постигнато со помош на смената на видното поле, односно со префрлањето на перцепцијата од субјектите кон објектите. Така, се проследуваат распрснувањето на лирскиот субјект во повеќе хипотетички ситуации и неговите преобразби како начини за создавање на сликата за другиот и нашето поистоветување со него. Притоа, се истражува и очудената семантика на домот, каде што се зборува за бездомноста, невдоменоста, номадизмот, миграцијата и егзилот како заеднички теми во творештвото на Димковска и Златанов.

Клучни зборови: пост-поезија, пост-постмодернизам, визуелна поезија, полифоничност, очудување, фрагментирање, дом, номадизам, егзил, миграција, бездомност, невдоменост

Теоријата на романот во есеистиката на Милан Кундера

За Кундера, романот не е само книжевен жанр туку и културолошка парадигма, или подобро кажано парадигматска револуција - во таа смисла, Кундера зборува за духот на романот, а не само за романот како книжевен жанр. Модерната епоха не започнала со Декарт туку со Рабле и Сервантес. Во својата есеистика Кундера на широко ја образложува оваа теза преку примери од историјата на романот почнувајќи од Рабле и Сервантес, преку Стерн и Филдинг, па се до Толстој, Џојс, Брох и Рот. Преку овие примери тој се обидува да ги дефинира специфичната традиција, онтологија и естетика на романот. Романот е дефиниран како жанр што поседува апсолутна слобода и во својата онтологија се покажува како самодоволен и игрив, а преку сопствената иманентна естетика се покажува како антилиричен, хумористичен и егзистенцијален. Според Кундера, темата е трансцендентален означувач, крајот околу кој се плете единството на романот, а кичот е неговиот главен противник. Есеистиката на Кундера е ремек-дело од областа на книжевноста *per se*, а особено од областа на есеистиката. Со својата игривост, слобода на мисла и елаборираност, тој скромно но сигурно влегува во историски костец, ако не со старите мајстори на есејската форма, тогаш, барем, со поновите и модерните.